

Week van 24 tot 30 oktober 1964

Een roman door
Abraham HANS

Nr. 19

ONZE WEKELIJKSE
AFLEVERING PRIJS 3 F

HET WOUD VAN HOUTHULST

Schoten knalden en Loden rustte in het Woud van Houthulst

Onze Wekelijkse Aflevering

Abonnementsprijzen : p. maand : 10 F ; 3 m. : 30 F ; 6 m. : 60 F ; 9 m. : 90 F ; 12 m. : 120 F

Postchequerekening nr. 88.61

Uitgeverij : J. Hoste N. V.

Em. Jacquemainlaan 105. Brussel 1

Verantwoordelijke uitgever :

M. Stiins. Kunstlaan 20. Brussel 4

De laatste Binders in Vlaanderen

door

Sylvain Van der Gucht

en

Lodewijk Van Laeken

HET kantoor van notaris Jacobus Vosselaer, in de Nieuwstraat te Aalst, verschilt in niets van andere notariskantoren. Klerk Sprietvlechters zit er elke dag kalm te werken en ontvangt de vele klanten met de glimlach.

Het feit, dat er Franse bezetting is, vormt voor notaris Vosselaer geen hinderpaal om veel geld te verdienen. De boeren van heinde en verre brengen hem in volle vertrouwen hun geld. Zij vermoeden echter niet, dat in dit notariskantoor, de meest duistere plannen worden gesmeed tegen argeloze kapitaalachtige burgers uit de streek.

Notaris Vosselaer, die in werkelijkheid een gewezen galeiboei is en zijn hoofdklerk een gewezen medegevangene, zijn in feite de leiders van de beruchte bende, de Binders genaamd, die de streek van Aalst, even na 1800, lange tijd onveilig maakten door hun roof- en moordtochten.

In menig boeren- en burgersgezin werd ellende gebracht. De Binders schrokken er niet voor terug hun medeburgers naar het leven te staan op de gruwelijkste wijze.

Gelukkig zegeviert hier ook uiteindelijk het recht, dank zij de speurzin en de spitsvondigheid van Jan Clercker, zoon uit de herberg, de « Hope van Vrede » te Oordgem, alsmede zijn vriend Victor, een gewezen strijder van Napoleon.

De ganse bende wordt onmaskerd en uitgeleverd aan het gerecht.

Einde goed, alles goed, want Jan Clercker en Victor, krijgen ook de heldin hunner dromen en slijten met hun gade een lang en gelukkig leven.

LEES HET BEGIN VAN DEZE
BOEIENDE ROMAN

IN DEZE UITGAVE

- Bertha wil het zelf, mompelde hij. Juist... Ze veinst nog. Ze wil niet naar Kadzand komen. Ze blijft de schelm ontvangen. Ik moest misschien wel heen omdat zij hem verwachtte! Dat ze zich dan maar voort wentele in 't slijk. Wat is er aan te doen? 't Gaat gewoonlijk zo met die meisjes. Eens in het kwaad blijven zij er in.

Hoornaert kon vandaag nog in Vlissingen komen maar verder niet. Doch dan nam hij morgen de eerste boot en was hij vroeg thuis. Dit gewoel en gewemel van Rotterdam hinderde hem. Hij verlangde naar de grens! Daar hoorde hij het kanon. Hier scheen het of 't geen oorlog was. Aan de grens gevoelde hij zich dichter bij zijn land en zijn volk.

Eensklaps hoorde hij zijn naam. Verbaasd wendde hij zich om.

Een uur later stond hij aan de Delftse Poort.

- Wel mijn ziele God, nu droom ik toch niet klonk het Frans Hoornaert! En peinzen dat ik wel honderd litanies voor uw ziel gebeden heb! Ik dacht dat ge dood waart. En nu, ge staat daar springlevend.

- Koster, gij! riep Frans niet minder verbaasd. Vanwaar komt gij nu toch!

- Uit Vlaanderen!

- Sedert wanneer?

- Gisteren over de grens gekomen! En ik ben hier naar 't Consulaat geweest, maar ze zenden mij naar dat van Vlissingen. Ik zou naar Engeland willen.

- Dan reizen wij te gare.

- Gaat gij ook naar Engeland?

- Neen, ik wil zeggen, dat we samen reizen tot Vlissingen.

- Ik ben blij, want 't is hier een aardig land en ik weet er nog weg, noch steg.

Och, ik kwam nooit verder dan Ieper. Maar zeg eens, ik heb uw vader gezien.

- Mijn vader! stamelde Hoornaert diep ontroerd.

Hij greep Dierks bij de hand.

- Waar? O, God waar? vroeg hij.

- Wel ze wonen te Gent.

- Te Gent... En moeder ook!

- Ja. Maar uw broer is weg gedaan naar Duitsland.

- Waarom?

- Omdat hij bot is geweest tegen een officier. Vader en moeder zijn goed gezond, maar tristig om u.

- O, dat ik ze toch kon laten weten, hoe ik hier woon met Martha. Naar Gent kunnen we schrijven.

- Gauw een brief!

- Weet ge vaders adres?

- Ja.

- O, dan zal ik een brief zenden, al kost het mé al mijn geld.

De trein kwam en de reizigers stapten in. Jan Dierks had veel te vertellen.

- Ik ben gevlucht, omdat ik anders de kogel zou gekregen hebben, beweerde hij.

De waarheid was echter, dat de koster een paspoort gekregen had om zaken in Holland te doen. Hij had de Duitsers wijs gemaakt, dat hij tabak en sigaren wilde kopen en een deel voor 't leger zou afstaan.

Maar eens over de grens, besloot de man niet meer terug te keren. Onder het Duits bewind stond hij te veel angst af.

- Mijn vrouw is ginder gebleven, vertelde hij. Die scheiding is wel triestig, maar zoveel mensen zijn nu ver van elkaar.

Hij vertelde dan van zijn bezoek aan vluchtelingen te Gent, waar hij toeval-
lig ook Hoornaert had ontmoet.

- 't Is toch waar, hé? vroeg Frans.

- Meent ge dat ik leugens vertel.

- Leugens, neen, maar ge zegt het toch niet, om mij blij te maken.

- Hoornaert! Ik, een koster... liegen! Wat peinst ge van mij! Zo zeker als ik u nu zie, heb ik ook hen gezien en ze waren wel te pas. En gij waar zit gij nu in de wereld?

- Te Kadzand.

- Waar is dat?

- Aan de grens in Zeeland.

- Dus dicht bij België.

- Als het klaar is, kan ik de torens van Brugge zien.

- Ik ben blij, dat ik er uit ben. Ja... jongen, ze wilden de koster neerkogelen. Ik was te vrij van tong tegen die sloebbers. Maar in de nacht trok ik er van door. Ik heb gelezen dat mijn lippen beefden, want ik ben de godvruchtige mens van vroeger gebleven. Maar waar is Martha.

- Bij mij!

- Bij u, mijn ziele!

- Ik ben enige weken op Steenhove geweest.

- En niemand wist het.

- Neen.

- Wel, dat was slim! Ja, onze parochie is uiteengejaagd. De pastoor is te Roeselare en hij ligt er ziek.

- Waar is Debruin?

- De boer?

- Ja... De vader van Angèle?

- Ho, die wonen te Kortenmarck, heb ik horen zeggen, maar meer weet ik er niet van. En Desmedt heeft te Gent gezeten, maar is verdwenen.

- Zo, zei Frans onverschillig.

- De Duitsers zochten hem. Het lijk van Fried is gevonden, weet ge dat?

- Waar?

- Op Doornshage!

- Op Legeins hofstede!

- Ja, ge gebaart u onnozel! Gij zult wel weten, wie de Duitse spion de nek omgedraaid heeft. Nu, de schavuit verdiende het, maar de Duitsers hebben het de Steenhovenaars daarvoor nog lastig gemaakt.

- Hoe dan?

- Door allerlei ondervragingen. En om 't u nu te zeggen, ze hadden geen goed oog op mij, ze peinsden, dat ik daar tussen zat! En 't was tijd, dat ik weg kwam.

Hoornaert glimlachte, maar sprak de koster, die nu vrij snoeven kon, niet tegen.

• Ja, Desmedt heeft zeker gedacht: ik als overste van de garde-civiek zal verantwoordelijk gesteld worden voor Fried, en is er daarom van door gegaan. Voor die gasten is het niet erg. Die hebben geld genoeg.

• Wat gaat gij doen in Engeland?

• Ik zal trachten er in een vluchtelingenkerk organist te worden.

• Dat ware niet slecht.

• Blijft gij in Holland?

• Ja...

• Ik niet! Holland ligt nog zo dicht bij Duitsland... Als die willen zijn ze in enige uren hier...

Zo zaten deze Vlamingen te spreken, terwijl de trein hen naar 't Zuiden bracht.

DE LAATSTE TOCHT VAN DE BASKANTER

Loden had zijn reisje langs de kust veilig geëindigd.

Toch had hij daar een ernstig vermaning gekregen.

Aan den Haan, tussen Blankenberge en Oostende had hij schoten gehoord... En mensen vertelden hem, dat er daar een burger gefusilleerd werd.

't Was een man van Steene. De Duitsers hadden wapens in zijn huis gevonden en hem daarvoor ter dood veroordeeld.

Een schepene van Oostende moest getuige zijn.

De Boskanter vernam dus al weer dadelijk hoe weinig de bezetter een leven telde. En 't zijne was in gevaar, zolang hij als spion in zijn land ronddoolde.

Maar dit schrok den moedige kerel niet af. Met vrolijk gemoed trok hij verder. Nu begaf hij zich naar zijn eigen streek. Eerst wilde hij Thorhout en Roeselare bezoeken. Misschien kon hij de familie Debruin ontmoeten. Maar thans was de uiterste voorzichtigheid geboden. Er liepen landgenoten rond, die verraad pleegden en eigen bloed verkochten voor een Judasloon en aldus de vijand dienden.

Loden kwam op een dorp... Een stroom van volk ging er juist ter kerke, waar er een lijkdienst was voor een Belgisch soldaat.

De jonge man wilde die bijwonen en stapte het bedehuis binnen.

Een lijkdienst zonder lijk...

De moeder was teruggekeerd van de nu verlaten slagvelden bij Mechelen. Ze had vernomen, dat haar zo daar ergens gevallen was. Ze wilde weten, waar hij rustte. Te voet en per tram had ze gereisd, dagen, moeilijke dagen, torsend haar hevig verdriet. Maar liefde tot haar kind hield de vrouw staande.

Ze kwam daar, waar reeds eenmaal 't jonge gras de groeve der slagenden dekte. Ze ging van pastoor tot burgemeester, van secretaris tot grafmaker. Ze toonde regiments-, bataljons- en kampagnienummer, en eindelijk kwam ze op de plek, waar hij gevallen moest zijn. En weer zocht en vroeg ze. En ten slotte vond men de naam in een register en kon men de moeder op een kerkhof brengen, waar vijftig Belgische soldaten onder de kruisen sluimerden. En daar las ze een naam, zijn naam...

Ze wilde de zoon meevoeren naar Vlaanderen, doch kreeg geen verlof, want 't was daar thans 't eteppengebied. Later, als de vrede kwam.

Alleen keerde de moeder terug, rustiger toch, want nu had ze een herinnering aan hem.

En in de eigen kerk liet ze een dienst voor de zoon houden. Vóóraan, tussen pinkende kaarsen, stond de zware katafalk... Het orgel ruiste het vaderlandse lied, stil, plechtig als een gebed. 't Gebouw was vol. En zij, die thuisgebleven waren en 't volk hadden zien gaan, zeiden weemoedig : « 't Is voor N... ».

De priester sprak over 't leger en 't vaderland, hier in de laatste vrijplaats van 't bezette land, en geestdrift zinderde door de zielen.

Duitse soldaten luisterden, maar zwegen... Een pinkte een traan weg... hij dacht wellicht aan de zijnen en de jammer van de krijg...

Velen in de menigte weenden.

Loden was ook ontroerd.

Ja, de vaderlandse geest bleef sterk onder het volk.

Loden mijmerde hierover. In gedachten verzonken trok hij voort.

Hij naderde nu de streek van het bos de veste van de vijand.

- Halt ! klonk het eensklaps.

En eer Loden een beweging kon maken, werd hij door Duitser vastgegrepen. Hij ontstelde geweldig... Eensklaps voelde hij zich verloren...

Alles zou uit zijn nu... alles, zijn liefde en huwelijk. Zijn werk... Zijn jong kloek leven.

De jongeling beheerste zich toch.

- Wat is dat nu ? vroeg hij.

- Hebt ge een paspoort ?

- Ja.

- Ook voor deze avond ?

En zeker was de bespieder in bezit van dat stuk, al was het nagemaakt. Ongewapend ging men niet op zulke gevaarlijke werkjes uit.

- 't Doet er niet toe, hernam de soldaat. Ge gaat toch mee... Ge kunt het op de post vertonen.

- Maar als ik nu toch in orde ben...

- Mee !

- Dat is onrechtvaardig. Waarom geeft ge paspoorten, als ge toch de mensen, die in orde zijn, aanhoudt !

Protesteren hielp echter niet. En verzet al evenmin, want de soldaten waren gevieren. Weerstand kon dus niet baten. Loden dacht aan de brieven ! Hij had geen gelegenheid ze nu te vernietigen en moesten de soldaten hem aftasten, dan zouden ze de stukken vinden.

De Duitsers leidden hem verder en eindelijk brachten ze Loden in een dorp, dat de Boskanter als Cortemark herkende.

Enige soldaten lagen op banken te slapen. Aan de tafel zat een feldwebel.

- Wie hebt ge daar ? vroeg deze.

- Een burger, die in het veld liep.

- Maar ik heb een paspoort, zei Loden stout.

- Steek hem daar binnen ! gebod de feldwebel.

- Ik zeg u dat ik een paspoort heb.

- Kan mij niet schelen ! Laat me nu gerust !
- Dat is toch onrechtvaardig. En gij weet niet wat ge doet, als ge me belet mijn werk te verrichten.

- Welk werk ?

- Voor uw eigen meesters ! Ze geven mij geen paspoort zonder reden.

De Boskanter bedacht dat stout gesproken, half gewonnen is.

Maar die feldwebel nam weer dadelijk zijn onverschillige houding aan.

- Breng hem hiernaast ! gebood hij.

Loden werd in een zijkamer gebracht. De Duitsers lieten hem alleen en trokken de deur toe.

- Eerst al de brieven weg, dan kunnen ze toch niets bewijzen, dacht Loden. God zij gedankt dat ik alleen ben.

De Boskanter haalde gejaagd de brieven uit. Hij scheurde ze en stak de stukjes in de mond. Hier was maar een zeker middel. Ze opeten ! En hij deed het.

- Een goede beefstuk zou beter smaken, want ik heb ferme honger, mompelde hij.

Daarna bekeek hij eens nauwkeurig het vertrek. Van ontvluchting was er geen sprake want voor alle zekerheid hadden de Duitsers het enige raam dichtgemetseld.

- 't Is toch een lelijke zaak, dacht de jonge man. Als ik maar niet herkend wordt. Bauer zit misschien nog in de streek. En die had me al lang de kogel beloofd.

Loden zat gevangen en treurig overdacht hij zijn lot.

Hij zag Nele, zijn vrouwtje. Hij had haar innig lief gekregen... Ze zouden naar Vlaanderen terugkeren en er gelukkig wonen, als de oorlog voorbij was. Hun minne was door gemeenschappelijk lijden gelouterd.

Maar nu...

Loden wachtte ongeduldig de morgen af.

Eindelijk werd de deur geopend. Een soldaat bracht hem een stuk brood en een kom slappe koffie.

- Goed geslapen ? vroeg hij.

- Ik ben een beter bed gewoon dan deze vloer.

- Ja, ik ook, thuis wel te verstaan. Maar krijg is krijg.

- Gaan ze me hier nog lang houden ?

- Ze zijn hier nog al streng op 't verkeer, omdat we een groot kanon opstellen.

Loden had gaarne nadere inlichtingen gevraagd over dit geschut, maar hij mocht niet laten blijken, dat hij vreemdeling was in 't gewest.

De Duitser sprak over « Lange Max », 't monsterstuk bij Couckelare. Veel burgers moesten tot die arbeid meewerken.

- Waar moet ik nu op wachten ? vroeg de Boskanter.

- Tot de officier komt... onze luitenant.

- Hoe laat is dat ?

- O, zeer verschillend. De luitenant slaapt gaarne lang.

Het geduld van de gevangen werd op een zware proef gesteld. Pas tegen de middag werd de aangehoudene voor de officier geleid.

- Wat doet gij in de nacht op de weg ? vroeg deze streng.
- Ik ben in dienst van de Duitse kommissaris te Brugge en mag dag en nacht op straat zijn.

Zonder aarzelen haalde de Boskanter een stuk voor de dag. Dit was meesterlijk nagemaakt.

- En ik protesteer, dat ze gisteren mijn pas niet hebben willen inzien, sprak de gevangene. Ik werd voor een belangrijke zaak op reis gestuurd en heb mijn werk niet kunnen volbrengen.

- En hebt gij gezegd dat ge een pas hadt ?
- Zeker !
- En wat antwoordden ze ?
- Ze duwden mij daar in dat hok.

De luitenant liet de feldwebel roepen.

- Hij is in zijn kwartier, zei een soldaat. Hij slaapt.
- Haal hem van zijn nest ! En dadelijk !

Loden ademde al vrijer. De zaak verliep goed.

- Is het tijdverlies ernstig ? vroeg de luitenant weer.
- Ja, mijnheer. Ik ben een gevaarlijke kerel op het spoor. De kommissaris der Duitse politie hecht groot belang aan zijn gevangenneming.
- En zou 't nu niet meer lukken.
- Ik hoop het. Als ik ten minste dadelijk vertrekken kan.
- Ja. Is die ezel van een feldwebel er nog niet ?
- Moet ik op hem wachten ?
- Ja, ik wil toch weten, waarom hij uw pas weigerde te zien.

Weldra kwam de schuldige binnen.

Hij was zeer zenuwachtig.

- Ezel ! zo begroette hem de luitenant. Waarom hebt gij gisterenavond geweigerd de pas van deze burger na te zien.
- Ik wist het niet...
- Ik heb het u toch duidelijk genoeg gezegd ? zei Loden. Maar ge antwoorddet dat ze u gerust moesten laten.
- Welnu, ezel ! bulderde de luitenant. Ge zat zeker te dromen.
- Ik wist niet...
- Neen, gij weet niets, gij weet nooit iets ! Ruk uit, ik zal u nader spreken.
- Gij kunt gaan, het spijt mij, dat dit voorgevallen is, zei de officier tot Loden, die zijn hart voelde bonzen.
- Hij hield zich echter of het alles zo hoorde, nam zijn vervalst stuk, groette en ging heen.

- Ik weet niet, wie de grootste ezel is, mompelde hij, de feldwebel of de luitenant. Maar ik ben vrij. Ik heb hem weer eens goed vast. Maar 't is een vermaning. Ik moet voorzichtig zijn.

Eensklaps zag Loden Angèle Debruin, die immers met haar ouders te Kortemark verbleef. Het meisje herkende hem ook.

- Wel mijn ziele Gods, zei ze, wie ik nu zie ! Gij zijt toch geen verrezene...
- Zwijg... En toch moet ik u spreken... Ik ga die straat in. Volg me dan.
- Ja...
- Maar gebaar nu niet, dat ge me kent...

- Loden vervolgde zijn weg. Weldra haalde Angèle hem in.
- Ja, ik ben eens teruggekeerd, zei de Boskanter, maar ze hebben mij daar juist binnen gehad.
 - En weer vrij!
 - Ja ik had een brief voor u.
 - Van Gust! En het meisje begon van aandoening te beven.
 - Ja.
 - Hebben ze hem afgenomen?
 - Neen, 'k heb hem opgegeten. 't Is jammer.
 - Ge kondt niet anders doen! 't Is 't beste zo. Weet ge wat er in stond?
 - Neen... Maar ik weet toch, dat Gust in de beste gezondheid is.
 - Hebt ge hem gezien?
 - Ik kreeg de brief van Martha.
 - Martha Legein.
 - Ja.
 - Maar waar is zij toch! Jozef-Maria, gij brengt groot nieuws.
 - Martha woont in Holland, met Frans Hoornaert.
 - Met Frans Hoornaert. Die is dus niet dood.
 - Verre van daar!
 - Martha heeft me niets gezegd over haar vertrek.
 - Och, meisje... geheimzinnigheid is nu 't beste. Gij weet nog zo veel niet...

Ge weet zeker ook niet dat ik met Nele getrouwd ben.

En de Boskanter deelde haar allerlei berichten mee.

- Kom eens mee tot waar we wonen, nodigde het meisje.
- Neen, neen... Ik moet voorzichtig zijn.
- We zijn hier maar met een familie van Steenhove.
- Is 't waar?
- De anderen zitten in Torhout en Roeselare. Toe, ga eens mee. Ze zullen bij ons allemaal zwijgen! En ge kunt blijven slapen ook.
- Wat komt ge doen?
- De streek eens bezoeken.
- Waar woont ge dan?
- In Holland.

De jonge man zou er zich wel voor wachten zijn geheimen te verklappen. Hij had geleerd, zelfs tegen brave, oprechte mensen uiterst voorzichtig te zijn.

- Ewel, ik gaan eens mee, hernam hij. Ge woont toch niet in 't dorp.
- Neen, we wonen buiten. Er passeren daar bijna nooit soldaten. Wij zijn ook voorzichtig. We hebben hier juist weer eens gezien hoe vals de Duitsers zijn.
- Hoe dat?
- Ze hebben een kuiper, Van Damme, vermoord. 't Was een brave man, die nooit iemand misdeed. Hij werd aan de weg naar Ichtegem doodgestoken. De Duitsers zeiden, dat hij tekens gaf.
- Aan wie?
- Aan ons leger!
- Van hier?
- De man was natuurlijk onschuldig, maar de Duitsers moesten een reden opgeven. De pastoor, de heer Bankaard en de onderpastoor Bara, zijn er voor

naar Duitsland gevoerd. De kommandant zei, dat zij verantwoordelijk waren voor de rust.

Dit drama van Kortemark wekte inderdaad opschudding in de ganse streek. Van Damme was onbarmhartig vermoord geworden en ter plaatse begraven. En de oude priester en zijn helper moesten de weg der ballingschap op.

- Die schelmen zijn dus niets gebeterd, zei de Boskanter.

- Neen ! En hoe lang gaat die oorlog nog duren !

Terwijl het tweetal maar doorstapte, stormde een burger de Kommandantur binnen.

- Rap ! riep hij. Ik weet een gevaarlijke kerel zitten ! Waar is de luitenant ?

- Binnen.

- Maar weet ge wel, wat ge zegt, vervolgde hij.

Een soldaat wees naar de kamer waar de officier zat te schrijven.

- Ja, ja.

- De luitenant is in een slecht humeur vandaag.

- Ehwel, dan zal hij zeker in een goed geraken.

De soldaat diende de burger aan. Deze was inderdaad niemand anders dan de vader van Rosse Trien. Terwijl de gans verdorven dochter nog te Gent zat, was de baas uit de « Drie Linden » in dienst van de Duitsers, en verklekte hij eigen volk.

- Wat is er nu weer ? bromde de luitenant, toen hij de laffe kerel zag.

- Ik heb Loden, de Boskanter gezien.

- Wie ?

- Loden, de Boskanter, die door kommandant Bauer van Steenhove ter dood veroordeeld was. Ik weet wat ik zeg. De deugniet heeft vroeger al spionage gedaan, maar is dan gevlucht.

- Waarheen ?

- Ik weet het niet, waarheen...

De luitenant scheen nog ongelovig.

- Wat ik zeg is de waarheid, drong de schelm weer aan.

- Goed, ik zal u soldaten meegeven.

Zo weinig schaamte had deze verrader, dat hij openlijk een patrouille van de vijand de weg wees, om eigen volk te laten aanhouden.

Loden zat intussen bij boer Debruin, die nog altijd op de hoeve van zijn verwanten verbleef. Hij sprak over de oorlog maar hoorde ook de lieden uit, want altijd was hij erop uit inlichtingen in te winnen voor zijn dienst.

- Och Heere, Duitsers ! riep Angèle, eensklaps.

- Dat is voor mij ! kreet de Boskanter verschrikt.

Hij sprong op en liep naar de achterdeur. Maar hij zag, dat de soldaten het hof omsingelden.

Dan rende hij de trap op naar de zolder. Doch de Duitsers zetten hem reeds na.

- Hier ! riep de aanvoerder, of ik schiet u neer. Ha, we kennen hem, hij is vannacht ook bij ons geweest.

De jonge man nam dadelijk weer zijn overmoedige houding aan.

- Wat wilt ge nu weer ? vroeg hij.

- Ge moet mee !

- Waarheen ?

- Naar de luitenant.
- Dat kan niet ! Hij heeft mij zelf in vrijheid gesteld.
- Wij hebben nieuwe bevelen.

De Boskanter moest gehoorzamen.

Eensklaps zag hij de vader van Rosse Trien en dadelijk ontstond een stout plan in zijn geest.

- Die moet ook mee, hernam hij op de burger wijzend.
- Ja, hij gaat mee.
- Goed dan !

Gewillig keerde hij naar 't dorp terug. De mensen kwamen buiten om naar hem te kijken.

De luitenant stond op de drempel der Kommandantur.

- Wel dat is dezelfde gast van deze morgen, mompelde hij verbaasd. Zou hij mij dan bedrogen hebben ?

- Luitenant, dat gaat nu toch te ver ! riep Loden reeds van op een afstand.
- Kom binnen !

- Maar ik heb ook geluk, hernam de Boskanter. In naam van de Duitse commissaris te Brugge verzoek ik u deze man aan te houden. Hij was het, die ik hebben moest.

- Maar die is in onze dienst !
- Hij speelt dubbel spel. Hij werkt met u, maar in waarheid spionneert hij.
- Welke gemene leugens ! zei de baas uit de « Drie Linden ». Ha, hij peinst er zich zo uit te klappen.

- Hoor eens, ik zal u beiden opsluiten ! tierde de officier.
- Ge moet weten wat ge doet, hernam Loden, maar mijn pas bewijst u dat ik in orde ben.

- Gij weet wel, waarom ge uit Steenhove gevlucht zijt ! sprak de herbergier.
- Gevlucht ! Ja, dat heeft de kommandant aan de kinkels, lijk gij, wijs gemaakt, maar ik ga nu niet aan uw neus hangen waarom ik weg trok want met gasten als gij is dat te gevaarlijk.

De luitenant riep de Boskanter alleen.

- Gij beweert dus dat die man de burger is, die gij moest aanhouden.
- Natuurlijk.
- Waarom ?
- Omdat de kommissaris te Brugge het bevolen heeft.
- Maar de reden ?
- Die zal de kommissaris wel kennen. Mij deelt hij dat niet mee en ik vraag er ook niet naar. Doch zend mij met hem naar Brugge en ge zult zien dat ik gelijk heb. Wat de heren er daar zullen van zeggen, als ik als gevangen behandeld wordt, weet ik niet. Ge ziet mijn pas; door hen afgeleverd. Als die zo weinig van tel is...

Weer weifelde de luitenant tegenover die bedaarde houding van de Boskanter.

- Wacht even hier naast, zei hij.

De officier ging naar zijn telefoontoestel.

Na enige tijd keerde hij terug, rood van opwindning.

Hij greep Loden bij de schouder en gaf hem een slag in 't gelaat, tierend:
- Gij gemene bedrieger, gij zwijnhond. Te Brugge weten ze niets van al de leugens, die ge me wijsmaakt!

't Werd plots rood voor de ogen van de jonge Vlaming.

Een Duitser, die hem sloeg.

En plots greep hij de luitenant bij de keel en slingerde hem tegen de muur.

Dan sprong hij naar de deur. Maar vijf, zes soldaten snakten hem vast. Een korte, hevige worsteling volgde. De Boskanter werd overmand, te gronde geworpen, geslagen en gestampt.

- Bindt hem! hilde de officier. Hij, die zwijnhond, dat beest. Hij is nu voor de kogel!

Loden werd geboeid en dan in een zijkamer gebracht. Zijn drift viel en het werd droevig in zijn ziel, want de jonge man van Nele begreep, dat het nu met hem gedaan was.

VOOR DE KRIJGSRAAD

De Boskanter had nu menig leven in zijn hand, maar die waren bij hem veilig.

Ondanks alle strikvrage sprak hij het gevaarlijk woord niet voor de krijgsraad.

Twee dagen later werd hij naar Steenhove geleid. Hij zag er zijn bos. Het was reeds erg gehavend. Tranen drongen hem in de ogen.

O, het oude, goede woud, en ook het oude, goede leven. Hij had gehoopt daar weer eens in vrede en geluk met Nele te mogen wonen.

Bauer was nog in het gewest. Hij kwam naar Steenhove. Zijn gelaat grijsde.
- Ha riep de overste, eindelijk hebben we hem toch! 't Heeft lang geduurd, maar nu laten we hem niet meer los!

't Is een der gevaarlijkste kerels van Vlaanderen. Maak hem kapot, dat is het veiligste! Nu is 't uit met uw fierheid, hé?

Loden zweeg maar keek de officier onbevreesd aan.

Weer liep de Boskanter slagen en stampen op en eindelijk werd hij in de kelder van 't gemeentehuis aan een haak geboeid.

En toen het bleek, dat de Boskanter toch niet spreken zou, velde de krijgsraad zijn vonnis! Het was de dood. 't Was een zonnige morgen. Loden werd uit de kelder gehaald.

Hij wist het, dat hij nu sterven moest.

Onder het grauwe gewelf had hij geweend. Hij was nog zo jong, en het leven lokte hem. En hij had Nele innig lief.

Maar voor zijn beulen wilde hij zich kloek houden.

Soldaten omringden hem.

- Voorwaarts! klonk het bevel van een luitenant.

Loden blikte nog eens naar zijn dorpje; het viel langzaam in puin. Steenhove moest in deze vreselijke verwoesting die over Vlaanderen gekomen was, vergaan.

De jonge man blikte even naar de graven; daar ook sluimerde Nele's vader. Daar rustten de burgemeester, en de oude Dillen en zoveel anderen.

- Tot straks, mompelde Loden.

Men leidde hem naar 't bos.

Daar lag het, gehavend reeds, maar schoon nog, met 't gouden morgenlicht tussen de bladeren. En in de dreven schaterden de vogels.

Loden werd naar een boom geleid.

Bauer verscheen uit een zijlaan... Enige officieren en een Duitse aalmoezenier waren bij hem.

De geestelijke kwam naar de veroordeelde.

- Ik heb u niet nodig, zei deze. Gij zijt een Duitser. Gij weet dat er onrecht geschiedt. Daarover zwijgt ge. Ge hebt nu de macht niet, vergiffenis te schenken. Ik ben niet benauwd voor God te verschijnen. Ik heb mijn land gediend en sterf er voor.

Uit de verte keken enige burgers toe. Het waren dwangarbeiders. Loden groette hen met de hand.

- Leve België! riep hij, zo luid hij kon, opdat ze het zouden horen, dat de Boskanter moedig in de dood ging.

Loden werd aan een boom gebonden.

Men wilde hem blinddoeken.

- Neen! riep hij. Ik wil mijn bos zien als ik sterf... En 't was of hij ook Nele aanschouwde, de jonge Vlaamse vrouw, die nu als haar moeder weduwe werd.

Een officier las het vonnis voor...

- Hebt ge nog wat te zeggen? vroeg hij dan.

- Leve de Koning, het leger, het land, dat weer vrij wordt! riep de Boskanter. Hij zag hoe de soldaten hun geweer richtten. Hij sloeg de blik omhoog.

- Schiet maar. Ik ben niet benauwd... ik heb mijn land gediend en niemand verraden. Ik sterf voor België! God wacht mij...

't Waren zijn laatste woorden.

Schoten knalden. Een zwerm vogels fladderde verschrikt op.

Aan de boom hing het lijk in de touwen.

Soldaten hadden reeds een graf gedolven en Loden rustte in het Woud van Houthulst.

WACHTEN...

En Nele in Frankrijk wachtte te vergeefs. En Martha en Frans staarden dikwijls naar de grens, wanneer het kanon klonk en nog vele, vele maanden bulderen zou.

Maar Loden keerde niet terug... Wachten moesten nu allen, op de bevrijding van hun land, dokter Deblauwe in Duitsland, Hoornaert en zijn vrouw en zijn moeder te Kadzand, zijn ouders te Gent, de familie Debruin, die verder ongemoeid bleef te Cortemarck, die later nog verder in ballingschap gingen op een Limburgse gemeente.

Wachten moest Bertha, die voor haar kindeke werkte en zich te Middelburg vestigde. Desmedt gaf haar op en zocht een andere gezellin, zich niet meer bekommerend om zijn vrouw of kind. Gust en Leon Wouters moesten wachten in hun slijkerige loopgraven.

Wachtend al die duizenden bannelingen...

En wachtend lag daar ook het Woud van Houthulst, tot de soldaten aan zouden stormen om de verlossing te brengen aan het verdrukte volk.

Wachten... Toch zou het recht triomferen...

HET BEVRIJDINGSOSFFENIEF

Het getij was gekeerd... De Duitsers hadden hun laatste krachten uitgeput. Nu begon voor hen 't einde... Foch had een offensief voorbereid. Het brak los. De 25 september richtte de Koning een proklamatie tot zijn troepen :

Soldaten,

Gij gaat een machtige aanval doen op de vijandelijke stellingen. Zij aan zij met uw heldhaftige Franse en Engelse wapenmakers, komt het u toe de overweldiger, die sedert meer dan vier jaar uw broeders verdrukt, terug te drijven.

Het uur is beslissend.

Overal wijkt de Duitser.

Soldaten,

Toont u waardig van de heilige zaak onzer onafhankelijkheid, waardig van ons verleden, waardig van ons ras.

Vooruit voor 't recht, voor de vrijheid.

Vertrouwt stellig op de overwinning voor 't roemrijk en onsterfelijk België.

ALBERT

De zaterdag, 28 september, om 2 u 30 's morgens, begon op gans het front van het Belgisch leger een reusachtige artillerievoorbereiding, waaraan met de « Belgische » batterijen, talrijke Franse en Britse batterijen deelnamen, alsmede schepen van de Britse vloot, die 's vijands kustverdedigingswerken en gevoelige punten van zijn middelen van verkeer bombardeerden.

Drie uren lang duurde het gedonder van een roffelvuur, waarvan de verre echo, over de Duitse linies, ongetwijfeld als een teken van aanstaande bevrijding kwam weerklinken in de harten van de onder het juk gebukte bevolking.

Verontrust en verrast in hun linies, wierpen de Duitsers onverpoosd, talrijke groene en rode vuurpijlen die haastig op elkaar volgen als een alarmvuurwerk.

En waar zou men strijden? Er was hier geen enkele begaanbare weg, niets anders dan schorren, moerassen, granaatkuilen, heuveltjes, modder, prikkeldraadversperringen, grachten, waterlopen. Een verwoest land.

O, die nacht! Zou het waarlijk de laatste zijn aan de IJzer? Ging men morgen het land bevrijden, al die dorpen en steden, het eigen huis, vader en moeder, vrouw en kinderen zuster en verloofde.

Morgen!

Die nacht... Aalmoezeniers horen biecht, spraken de zegen uit.

Het uur H naderde... het uur van de aanval. De duisternis hing over 't IJzerland. De wind huilde over het verwoeste gewest... Overal werd gewaakt... Men was gereed; het ganse leger... uitgerust voor de geweldige tocht.

Nog enige minuten... De kanonnen bulderden tien, twintig, honderden dan. De hemel zat vol vlammen... het licht flikkerde over de vlakte, de loopgraven, over het gezicht der soldaten over de ruïnen, de schuilplaatsen. Granaten floten over de linies. Verschrikkelijk woedde de orkaan. De grond beefde, de lucht schokte. Het offensief begon.

5 u 30 ...Fluitjes klinken en daar gingen de eersten. Grote God zou het dan ditmaal waar zijn, dat men niet terugkeren moest naar deze loopgraven en schuilplaatsen, naar die stellingen van de IJzer, naar al dat dorpspuin, naar de kantonnementen, waar men ieder hoekje kent...

Zou men doorbreken... de bevrijding brengen ?

De eersten trokken over de bruggen, slopen door het « niemand'sland ». De woestenij van modder en granaatkuilen, waar alles dood is, tenzij het riet, dat in de wind scheen te klagen.

En dan botste men op de vijandelijke stellingen... Machinegeweren ratelden, kogels zoemden... De eerste kreten klonken, de eerste doden vielen... De slag was begonnen, 't zou de bevrijding zijn, maar zij eiste zware offers.

In 't Oosten lichtte de dag, grijs en somber, geboren in regen en wind, in bloed ook.

BEVRIJDING

Te Maria-Hoorebeke was de oorlog geëindigd, Maria Hoorebeke een van de punten in de laatste linie.

Geen angst meer, geen vlucht, geen schuilen in kelders, geen vrees voor gaswolken en granaatscherven, geen verwoesting, geen dood.

Na meer dan vier jaar had men eindelijk de muil van 't brutale, alles vernietigende en wegmaaiende kanon gesloten.

Van de Leie tot de zee heerste nu de dood.

Welk een gruwelijke wildernis ! Overal ruïnen en zelfs zoals rond Ieper, geen ruïnen meer, maar slechts een uitgestrekte grijze vlakte, vol granaatkuilen en graven, doch zonder spoor van dorpen zelfs. Hier en daar afgebrokkelde stammen, als dode stokken, alles wat er overbleef van bossen of parken ! Na de winter schoot er onkruid op, waartussen papaverbloemen wassen, het rood als het bloed, dat de grond had gedrenkt.

Een dag reden wij rond van Passendale tot Dixmuiden zonder een burger te ontmoeten. Overal de dood in het braakliggend land, in puin, in duizenden graven met schamele, verweerde kruisjes, de dood, dreigend ook nog in achtergebleven munitie.

De eerste mensen keerden terug en met het hout uit d loopgraven bouwden ze een barak, en ze moesten hun bestaan weer inrichten, als Robinson Crusoe op hun eiland.

Daar gaat de zaaier... Een die niet meer wachten wil ! Uit balingschap is hij teruggekeerd naar de grond, waarin zijn hart gevezeld zit.

Hij zaait... Over zijn borst hangt de linnen zak. Met wijde schreden stapt hij over 't land. Hij zaait, daar waar de kanonnen het deden vier jaar lang, waar doden slapen.

Hij zaait in de wildernis, op Europa's slagveld in de bodem, die verleden jaar, tijdens de rode met stromen bloed werd gedrenkt.

Machtig is zijn gebaar... machtig en heerlijk en indrukwekkend, want hij gaat leven wekken in de doodsvalei. Hij strooit het uit...

BESLUIT

Frans Hoornaart en zijn vrouw keerden naar Steenhove terug. Ook zij vonden niets dan puin en konden hun dorp niet meer herkennen. Ze namen onderdak in een Duits abri. Zij, zoals vele andere zetten zich moedig aan het werk om de wildernis van Vlaanderen weer bewoonbaar te maken. Maar niet-tegenstaande al de geleden ellende, de vreselijke tijd die achter hen lag, voelden ze zich gelukkig. Eindelijk, eindelijk waren ze weer samen in het eigen land, op de plaats waar ze vier jaar geleden in het huwelijk getreden waren. Ook moeder keerde terug, evenals Bertha, wier kind in Holland gestorven was. Bertha was stil en steeds onder de indruk van het gebeurde.

Enkele jaren later huwde ze toch met Leon Wouters, die haar nog liefhad en alles vergaf. Van Desmedt hoorden ze niet meer. Deze was naar Brussel getrokken en hing er de vaderlander uit. Ook dokter Deblauwe keerde terug uit Duitsland, maar als een wrak en enige maanden later stierf hij, nadat zijn wens in vervulling gegaan was : de oude streek nog eens terug te zien. Ook al de andere vrienden en kennissen kwamen weer naar Steenhove. En hand in hand werkten ze samen, ploegden en zaaiden op het land en dank zij zijn arbeid werkte Frans zich er boven op en dikwijls dankte hij God dat hij weer met zijn vrouw hier mocht werken.

EINDE